

31.10.2011

Sj/1

§ 976

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö Valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopoliittisesta kehittämisohjelmasta 2012-2015

Pöydälle 24.10.2011

HEL 2011-004950 T 12 04 00

Päätös

Kaupunginhallitus päätti antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle seuraavan lausunnon:

Valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopoliittisen kehittämisohjelman luonnos sisältää kymmenen strategista tavoitetta lasten ja nuorten arjen hallinnan, osallisuuden ja yhdenvertaisuuden lisäämiseksi. Tavoitteet on jaettu 28 alatavoitteeseen ja ne kattavat varsin laajasti ja monipuolisesti lasten ja nuorten elämän eri alueita ja kasvun mahdollisuuksia. Samalla tämä merkitsee, että kehittämisohjelmasta ei löydy selkeitä painotuksia. Ohjelmaa on varmaan vielä mahdollisesti huomattavasti selkeyttävä karsimalla siitä päällekkäisyyksiä ja tarkentamalla toteuttamistapoja.

Kehittämisohjelmaan kirjattujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää hyvää ja koordinoitua yhteistyötä ja seurantaa sekä valtio- että kuntatasolla. Koordinoinnin ja seurannan merkitys korostuu myös sen vuoksi, että toimenpiteet on pääasiallisesti tarkoitettu rahoittamaan eri ministeriöiden vuosibudjettien sisällä. Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa on vaikea nähdä, että toimijoilla olisi todellisia mahdollisuuksia toteuttaa esitettyjä toimenpiteitä siltä osin kuin ne edellyttävät palvelujen lisäämistä.

Kaupunginhallitus toteaa, että kehittämisohjelmassa painottuvat nuorten elämään ja olosuhteisiin liittyvät ongelmat, ja se, millä välineillä ja tavoilla näihin ongelmiin tulisi puuttua. Riskinä on, että toimenpiteissä painotetaan ongelmakohtia, eikä esimerkiksi yleisiä peruspalveluita, joilla on suuri ennaltaehkäisevä merkitys. Ongelmiin keskittynyt huolipuhe voi johtaa siihen, että nuoria ei nähdä niinkään mahdollisuutena, vaan ongelmallisena ryhmänä. Kehittämisohjelmasta tulisivat hahmottua rakenne, jossa pohjana on universaalit lasten, nuorten ja perheiden peruspalvelut. Niissä kaikissa toteutetaan myös varhaisen puuttumisen periaatetta ja tarpeelliset korjaavat palvelut kytketään joustavasti peruspalveluihin.

Strateginen tavoite 1

Lasten ja nuorten kasvua aktiiviksi ja yhteisvastuullisiksi kansalaisiksi tuetaan

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	Y-tunnus
PL 1	Pohjoisesplanadi 11-13	+358 9 310 1641	+358 9 655 783	0201256-6
00099 HELSINGIN KAUPUNKI	Helsinki	Tilinro		Alv.nro
hallintokeskus@hel.fi	http://www.hel.fi/hallintokeskus	FI0680001200062637		FI02012566

Helsingin kaupunginhallitus pitää lasten ja nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien lisäämistä erittäin tärkeänä. Helsingin kaupunginhallitus hyväksyi kesäkuussa 2011 Helsingille uuden nuorten vaikuttamisjärjestelmän, Ruudin. Ruuti pyrkii innostamaan mahdollisimman monia nuoria vaikuttamaan itseään koskeviin asioihin, ja myös tavoilla, jotka he kokevat itselleen luonteviksi. Ruudin myötä on tarkoitus oleellisesti lisätä nuorten ja heidän ryhmiensä dialogia aikuisten, kaupungin päätöksentekijöiden ja viranhaltijoiden kanssa. Kehittämissuunnitelmassa nuorten osallisuus- ja vaikuttamistapoja olisikin voinut vielä painokkaammin korostaa ja esittää toimia nuorten ottamiseksi mukaan jo asioiden suunnitteluvaiheessa ja myös päätöksenteossa.

Kaupunginhallitus toteaa, että demokratia-, globaali- ja ympäristökasvatukseen sisällyttämien opetukseen on kannatettavaa ja että tämä liittyy myös lasten ja nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin. Samoin jokaiselle perusopetuksen päättävälle nuorelle tulee taata tietoyhteiskuntataidot.

Strateginen tavoite 2

Yhdenvertaisuutta tuetaan

Kehittämissuunnitelman luonnoksessa on varsin vähän kiinnitetty huomiota maahanmuuttajanuoriin ja heidän asemaansa. Helsingissä, jossa on eniten maahanmuuttajia koko Suomessa, maahanmuuttajanuoret ovat usein väliinputoajia ja vaarassa syrjäytyä. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että maahanmuuttajanuorten pääsy toisen asteen koulutukseen on vähäisempää kuin suomalaisnuorten. Helsingissä ammatillisen koulutuksen koulutuspaikkojen riittämättömyys vähentää vielä enemmän maahanmuuttajanuorten mahdollisuuksia päästä koulutukseen perusopetuksen jälkeen. Erityisenä väliinputoajaryhmänä ovat myöhään Suomeen tulleet 15 – 17 –vuotiaat maahanmuuttajataustaiset nuoret. Tälle ryhmälle on erityisen tärkeää tarjota koulutusta, joka turvaa jatkoon pääsyn. ja siinä rinnalla suomen tai ruotsin kielen opetusta. Yhdenvertaisuus ja siihen liittyvät ongelmat tulevat esille myös terveyskeskuksen vastaanotoilla, erityisesti neuvoloissa ja koulu- ja oppilasterveydenhuollossa.

Yleisesti voidaan todeta, että maahanmuuttajien koulutukseen ja työmarkkinoille pääsy edellyttää erityisesti suomi/ruotsi toisena kielenä koulutuksen lisäämistä. Rahoituksen jakautuminen kahden ministeriön kesken korostaa koordinaation tarvetta pitkäjänteisessä maahanmuuttajakoulutuksen kehittämistyössä ja tehokkaan kielikoulutuksen järjestämisessä. Tavoitteena täytyy olla sellainen yhtenäinen suomi/ruotsi toisena kielenä -opintojen polku, jolla voi opiskella ammattiin.

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
hallintokeskus@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki
<http://www.hel.fi/hallintokeskus>

Puhelin

+358 9 310 1641
Tilinro
FI0680001200062637

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6
Alv.nro
FI02012566

Maahanmuuttajataustaisten nuorten pääsyä toisen asteen koulutukseen tulee parantaa sekä lukioon että ammatilliseen koulutukseen valmistavilla koulutuksilla.

Rasismin, syrjinnän ja suvaitsemattomuuden torjumiseksi näitä teemoja tulee käsitellä eri oppiaineissa. Eri viranomaisten yhteistyö maahanmuuttajien tukijärjestöjen kanssa on olennaista suvaitsevaisuuden lisäämiseksi. Mm. Helsingin terveyskeskus toteaa, että yhdenvertaisuus ja siihen liittyvät ongelmat tulevat esille myös terveyskeskuksen vastaanotoilla, erityisesti neuvoloissa ja koulu- ja oppilasterveydenhuollossa.

Vanhemmuuden tukea on perusteltua kehittää luonnoksessa esitettyjen toimenpiteiden lisäksi perheellisille toisen asteen aikuisopiskelijoille. Ammatillisessa koulutuksessa oleville perheellisille opiskelijoille pitäisi pystyä elämäntilanteesta riippuen räätälöimään yksilölliset/joustavat tavat suorittaa ammatillinen tutkinto.

Strateginen tavoite 3

Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt sekä sateenkaariperheet

Kaupunginhallitus pitää tärkeänä kehittämisohjelman linjasta siitä, että lasten ja nuorten kanssa työskentelevien henkilöiden valmiuksia kohdata sukupuolen moninaisuus parannetaan. Samoin on tärkeää, että harrastusten sukupuolittuneisuutta seurataan, ja tuen jakamisessa kiinnitetään huomiota sen tasapuoliseen kohteluun. Helsingin hallintokunnissa onkin parhaillaan menossa suvaus, jossa toiminnan sukupuolivaikutuksia arvioidaan.

Strateginen tavoite 4

Koulutuksellista tasa-arvoa parannetaan

Koulutustakuun toteuttaminen on tärkeää: Toisen asteen koulutuspaikan takaaminen jokaiselle perusopetuksen päättävälle nuorelle lisää alueellista ja koulutuksellista tasa-arvoa, edistää nuorten kiinnittymistä työmarkkinoille ja ehkäisee syrjäytymistä.

Pääkaupunkiseudulla ja erityisesti Helsingissä on liian vähän ammatillisen koulutuksen koulutuspaikkoja nuorten ikäluokkaan ja tulevaan työvoimatarpeeseen suhteutettuna. Koulutustakuun toteutuminen edellyttää Helsingissä vähintään 1000 ammatillisen koulutuksen paikan lisäämistä.

Peruskoulun oppilaanohjauksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota niiden oppilaiden ohjaukseen, jotka eivät hae yhteishaussa toisen asteen opintoihin tai hakemisesta huolimatta eivät saa toisen asteen opiskelupaikkaa. Perusopetuksen opinto-ohjauksen jälkiohjausta tulisi

vahvistaa. Jos jälkiohjauksella ei enää tavoiteta nuorta, on ohjausvastuu siirrettävä etsivälle nuorisotyölle. Kuntien toteuttamaa etsivää nuorisotyötä tulee edelleen tukea valtion erillisrahoituksella.

Kannatettavaa on toisen asteen opiskelijoiden opintotukeen liittyvien epäkohtien korjaaminen. Opintotukijärjestelmää tulisi kehittää niin, että se mahdollistaa myös toisen asteen opiskelijoiden itsenäisen asumisen ja opiskelun Helsingissä.

Strateginen tavoite 5

Lasten ja nuorten tasavertaista osallistumista kulttuuri- liikunta- ja vapaa-ajan toimintaan tuetaan

Kaupunginhallitus pitää jaksossa esitettyjä tavoitteita tärkeinä. Koulujen ja liikuntatoimen ja kulttuuritoimen yhteistyötä on syytä kehittää niin, että lapsille ja nuorille pystytään tarjoamaan kulttuuri- ja liikuntapalveluja niin, että palveluita tarjotaan monipuolisesti ja niin, että myös pienituloisten perheiden lapset pääsevät mukaan harrastustoimintaan. Koulutilojen käyttö näihin tarkoituksiin mahdollistaa osaltaan kustannusten säilymisen matalana. Helsingissä voikin saada koulutiloja maksutta harrastuskäyttöön iltapäivien aikana. Helsingissä on myös käynnistynyt Kulttuuria kouluihin -toiminta, joka vahvistaa taidekasvatuksen asemaa osana koulujen opetusta. Liikunnan rooli maahanmuuttajien kotouttamisessa on myös merkittävä.

Strateginen tavoite 6

Nuorten työllistymistä parannetaan ja työllisyyttä lisätään

Yhteiskuntatakuu ja sen osana toteutettava koulutustakuu ovat keskeisiä keinoja nuorten työllistymisen parantamiseen. On hyvä, että yhteiskuntatakuu koskee myös vastavalmistuneita alle 30-vuotiaita nuoria.

Yhteiskuntatakuun perusteella nuorille tulee tarjota heitä kiinnostavia ja motivoivia opiskelu-, työ-, harjoittelu-, kuntoutus- tai työpajapaikkoja. Nuorella tulee olla mahdollisuus vaikuttaa siihen, millainen paikka hänelle yhteiskuntatakuun perusteella osoitetaan. Samalla on todettava, että esimerkiksi työpajatoiminta ei ratkaise ammatillisen peruskoulutuksen aloituspaikkavajetta. Työpajatoiminta tulisikin kohdentaa vain niille nuorille, jotka tarvitsevat opiskelu- tai työpaikan lisäksi myös muuta tukea ja elämänhallinnan taitojen opettelua.

Työharjoitteluun liittyvä rajoitus korkeintaan kuuden kuukauden ajasta saman työnantajan palveluksessa jäykistää järjestelmää. Suurena

työnantajana Helsingin kaupungilla olisi mahdollisuus tarjota eri alojen työharjoittelua aina työpajoista eri virastojen toimialoihin.

Kaupunginhallitus korostaa koulutustakuun toteuttamista osana yhteiskuntatakuuta. Nuorten on ensiarvoisen tärkeää suorittaa vähintään toisen asteen tutkinto, mikä takaa heille paremmat työllistymismahdollisuudet. Yhteiskuntatakuun toteuttamisessa on pyrittävä kehittämään yhden luukun periaatetta. Monihallintokuntainen yhteistyöverkosto tulee luoda niin kiinteäksi, että nuori saa tarvitsemansa palvelut yhden luukun periaatteella ja hänen asioitaan käsitellään kokonaisvaltaisesti. Nuorten työllistymistä tulisi edistää esimerkiksi harjoittelijapalkan maksamisella, jotta nuori pääsisi heti valmistuttuaan koulutustaan vastaavaan työhön kiinni. Erityistä huomiota tulee kiinnittää maahanmuuttajataustaisten nuorten työharjoittelupaikkojen luomiseen sekä työllistymiseen.

Strateginen tavoite 7

Nuorten asumista ja muuta itsenäistymistä tuetaan

Kaupunginhallitus pitää opiskelija- ja nuorisoasumisen investointiavustusten jatkamista tärkeänä. Samalla on huomattava, että ikäluokasta valtaosa löytää asuntonsa tavallisilta asuntomarkkinoilta. Valtion tulee tukea vuokra- ja asumisoikeusasuntojen rakentamista, jotta nuorten ikäluokkien asuntotilanne paranisi yleisen asuntomarkkinatilanteen kohenemisen myötä. Kaikkein heikommassa asemassa olevien lapsiperheiden tilannetta voitaisiin helpottaa asumistukijärjestelmää muuttamalla ja tuen tasoa korottamalla. Asumisneuvontajärjestelmä ja sen kehittäminen on tärkeä tuki niin lapsiperheiden kuin nuortenkin asumiselle.

Strateginen tavoite 8

Koulussa ja harrastuksissa lisätään yhteisöllisyyttä

Yhteisöllisyyden kehittäminen liittyy tiiviisti oppilaiden osallisuuden lisäämiseen. Kehittämishjelman toimenpide-esityksissä on nostettu peruskoulujen yhteisöllisyyden kehittäminen hyvin esille. Vastaavaa huomiota tulisi kiinnittää toisen asteen koulutuksessa yhteisöllisyyden ja yhteisvastuullisuuden kehittämiseen. Lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa on jatkettava oppilaskunta-toiminnan kehittämistä ja nuorten osallistumismahdollisuuksien lisäämistä sekä kehitettävä oppilaitosten toimintakulttuuria ja rakenteita entistä yhteisöllisemmiksi. Kiusaamisen ehkäisemisen nostaminen yhdeksi osatavoitteeksi on tärkeä painotus.

Strateginen tavoite 9

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
hallintokeskus@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki
<http://www.hel.fi/hallintokeskus>

Puhelin

+358 9 310 1641

Tilinro

FI0680001200062637

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Alv.nro

FI02012566

Lasten ja nuorten terveyttä edistetään

Terveyden edistäminen ja terveyserojen kaventaminen tulee aloittaa jo pienistä lapsista varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen puolella, kuten luonnoksessa todetaan. Myös vanhempien saama on tuki on tärkeää. Erityistä huomiota on kiinnitettävä terveyserojen kaventamiseen lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden välillä.

Ammatillisissa oppilaitoksissa tulisi kehittää ratkaisuja opiskelijoiden mielenterveys- ja arkielämän ongelmiin, opintojen keskeyttämisen ennaltaehkäisyyn ja opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämiseen. Esimerkkeinä voidaan mainita Tsemppari – nuorten aikalisä -hanke ja Armi – arkiohjauksen malli –hanke, jotka ovat helsinkiläisiä matalan kynnyksen palveluja elämänhallinnan tukemiseen ja arjen taitojen hallintaan.

Kun nuorten terveyttä ja hyvinvointia edistetään, tulee heidän asioitaan käsitellä kokonaisvaltaisesti ja kehittää matalan kynnyksen palveluita. Etsivä nuorisotyö kohdistuu erityisesti niihin nuoriin, joilla on vaikeuksia oma-aloitteisesti saavuttaa tai sitoutua julkisen sektorin palveluihin.

Strateginen tavoite 10

Yhteistyötä ja osaamista lasten, nuorten ja perheiden asioissa parannetaan

Perheiden monipuolinen tukeminen lasten kasvatuksessa ja hyvinvoinnin lisäämisessä on erittäin tärkeää. Lapsiasioita käsittelevien neuvottelukuntien kokonaisuutta on hyvä selkeyttää. Toiminnan kehittäminen on hyvä liittää kuntien lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien kehittämiseen ja arviointiin.

Lasten ja nuorten parissa toimivien valmiutta toimia verkostoissa tulee parantaa, samoin kuin lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien verkostojen johtamista.

Käsittely

Esittelijä muutti ehdotustaan siten, että päätösehdotuksen neljännen kappaleen viimeinen virke korvataan seuraavasti:

Kehittämisohjelmasta tulisikin hahmottua rakenne, jossa pohjana on universaalit lasten, nuorten ja perheiden peruspalvelut. Niissä kaikissa toteutetaan myös varhaisen puuttumisen periaatetta ja tarpeelliset korjaavat palvelut kytketään joustavasti peruspalveluihin.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Tuula Haatainen

Lisätiedot

Leena Mickwitz, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36054
leena.mickwitz(a)hel.fi

Liitteet

- 1 OKM:n lausuntopyyntö VN:n Lapsi- ja nuorisopoliittisesta kehittämisohjelmasta
- 2 VN:n Lapsi- ja nuorisopoliittinen kehittämisohjelma 2012-2015
- 3 Nuorisolautakunnan esitys 6.10.2011
- 4 Opetusviraston lausunto 14.10.2011
- 5 Terveyskeskuksen lausunto 13.10.2011
- 6 Sosiaaliviraston lausunto 11.2.2011
- 7 Henkilöstökeskuksen lausunto 13.10.2011
- 8 Talous- ja suunnittelukeskuksen lausunto Valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopoliittisesta kehittämisohjelmasta 2012-2015

Otteet

Ote

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Otteen liitteet

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättäneen antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle seuraavan lausunnon:

Valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopoliittisen kehittämisohjelman luonnos sisältää kymmenen strategista tavoitetta lasten ja nuorten arjen hallinnan, osallisuuden ja yhdenvertaisuuden lisäämiseksi. Tavoitteet on jaettu 28 alatavoitteeseen ja ne kattavat varsin laajasti ja monipuolisesti lasten ja nuorten elämän eri alueita ja kasvun mahdollisuuksia. Samalla tämä merkitsee, että kehittämisohjelmasta ei löydy selkeitä painotuksia. Ohjelmaa on varmaan vielä mahdollisesti huomattavasti selkeyttävä karsimalla siitä päällekkäisyyksiä ja tarkentamalla toteuttamistapoja.

Kehittämisohjelmaan kirjattujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää hyvää ja koordinoitua yhteistyötä ja seurantaa sekä valtio- että kuntatasolla. Koordinoinnin ja seurannan merkitys korostuu myös sen vuoksi, että toimenpiteet on pääasiallisesti tarkoitus rahoittaa eri ministeriöiden vuosibudjettien sisällä. Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa on vaikea nähdä, että toimijoilla olisi todellisia mahdollisuuksia toteuttaa esitettyjä toimenpiteitä siltä osin kuin ne edellyttävät palvelujen lisäämistä.

Kaupunginhallitus toteaa, että kehittämisohjelmassa painottuvat nuorten elämään ja olosuhteisiin liittyvät ongelmat, ja se, millä välineillä ja tavoilla näihin ongelmiin tulisi puuttua. Riskinä on, että toimenpiteissä painotetaan ongelmakohtia, eikä esimerkiksi yleisiä

peruspalveluita, joilla on suuri ennaltaehkäisevä merkitys. Ongelmiin keskittynyt huolipuhe voi johtaa siihen, että nuoria ei nähdä niinkään mahdollisuutena, vaan ongelmallisena ryhmänä. Kehittämishojelmasta tulisivat hahmottua rakenne, jossa pohjana ovat universaalit lasten , nuorten ja perheiden peruspalvelut, joita sitten täydennetään varhaisella puuttumisella ja viime kädessä korjaavilla toimilla.

Strateginen tavoite 1

Lasten ja nuorten kasvua aktiiviksi ja yhteisvastuullisiksi kansalaisiksi tuetaan

Helsingin kaupunginhallitus pitää lasten ja nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien lisäämistä erittäin tärkeänä. Helsingin kaupunginhallitus hyväksyi kesäkuussa 2011 Helsingille uuden nuorten vaikuttamisjärjestelmän, Ruudin. Ruuti pyrkii innostamaan mahdollisimman monia nuoria vaikuttamaan itseään koskeviin asioihin, ja myös tavoilla, jotka he kokevat itselleen luonteviksi. Ruudin myötä on tarkoitus oleellisesti lisätä nuorten ja heidän ryhmiensä dialogia aikuisten, kaupungin päätöksentekijöiden ja viranhaltijoiden kanssa. Kehittämishojelmassa nuorten osallisuus- ja vaikuttamistapoja olisivat voineet vielä painokkaammin korostaa ja esittää toimia nuorten ottamiseksi mukaan jo asioiden suunnitteluvaiheessa ja myös päätöksenteossa.

Kaupunginhallitus toteaa, että demokratia-, globaali- ja ympäristökasvatukseen sisällyttämien opetukseen on kannatettavaa ja että tämä liittyy myös lasten ja nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin. Samoin jokaiselle perusopetuksen päättävälle nuorelle tulee taata tietoyhteiskuntataidot.

Strateginen tavoite 2

Yhdenvertaisuutta tuetaan

Kehittämishojelman luonnoksessa on varsin vähän kiinnitetty huomiota maahanmuuttajanuoriin ja heidän asemaansa. Helsingissä, jossa on eniten maahanmuuttajia koko Suomessa, maahanmuuttajanuoret ovat usein väliinpuotoajia ja vaarassa syrjäytyä. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että maahanmuuttajanuorten pääsy toisen asteen koulutukseen on vähäisempää kuin suomalaisnuorten. Helsingissä ammatillisen koulutuksen koulutuspaikkojen riittämättömyys vähentää vielä enemmän maahanmuuttajanuorten mahdollisuuksia päästä koulutukseen perusopetuksen jälkeen. Erityisenä väliinpuotoajaryhmänä ovat myöhään Suomeen tulleet 15 – 17 –vuotiaat maahanmuuttajataustaiset nuoret. Tälle ryhmälle on erityisen tärkeää tarjota koulutusta, joka turvaa jatkoon pääsyn. ja siinä rinnalla suomen tai ruotsin kielen opetusta. Yhdenvertaisuus ja siihen liittyvät ongelmat

tulevat esille myös terveyskeskuksen vastaanotoilla, erityisesti neuvoloissa ja koulu- ja oppilasterveydenhuollossa.

Yleisesti voidaan todeta, että maahanmuuttajien koulutukseen ja työmarkkinoille pääsy edellyttää erityisesti suomi/ruotsi toisena kielenä koulutuksen lisäämistä. Rahoituksen jakautuminen kahden ministeriön kesken korostaa koordinaation tarvetta pitkäjänteisessä maahanmuuttajakoulutuksen kehittämistyössä ja tehokkaan kielikoulutuksen järjestämisessä. Tavoitteena täytyy olla sellainen yhtenäinen suomi/ruotsi toisena kielenä -opintojen polku, jolla voi opiskella ammattiin.

Maahanmuuttajataustaisten nuorten pääsyä toisen asteen koulutukseen tulee parantaa sekä lukioon että ammatilliseen koulutukseen valmistavilla koulutuksilla.

Rasismien, syrjinnän ja suvaitsemattomuuden torjumiseksi näitä teemoja tulee käsitellä eri oppiaineissa. Eri viranomaisten yhteistyö maahanmuuttajien tukijärjestöjen kanssa on olennaista suvaitsevaisuuden lisäämiseksi. Mm. Helsingin terveyskeskus toteaa, että yhdenvertaisuus ja siihen liittyvät ongelmat tulevat esille myös terveyskeskuksen vastaanotoilla, erityisesti neuvoloissa ja koulu- ja oppilasterveydenhuollossa.

Vanhemmuuden tukea on perusteltua kehittää luonnoksessa esitettyjen toimenpiteiden lisäksi perheellisille toisen asteen aikuisopiskelijoille. Ammatillisessa koulutuksessa oleville perheellisille opiskelijoille pitäisi pystyä elämäntilanteesta riippuen räätälöimään yksilölliset/joustavat tavat suorittaa ammatillinen tutkinto.

Strateginen tavoite 3

Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt sekä sateenkaariperheet

Kaupunginhallitus pitää tärkeänä kehittämisohjelman linjausta siitä, että lasten ja nuorten kanssa työskentelevien henkilöiden valmiuksia kohdata sukupuolen moninaisuus parannetaan. Samoin on tärkeää, että harrastusten sukupuolittuneisuutta seurataan, ja tuen jakamisessa kiinnitetään huomiota sen tasapuoliseen kohteluun. Helsingin hallintokunnissa onkin parhaillaan menossa suvaus, jossa toiminnan sukupuolivaikutuksia arvioidaan.

Strateginen tavoite 4

Koulutuksellista tasa-arvoa parannetaan

Koulutustakuun toteuttaminen on tärkeää: Toisen asteen koulutuspaikan takaaminen jokaiselle perusopetuksen päättävälle

---

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
hallintokeskus@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki
<http://www.hel.fi/hallintokeskus>

Puhelin

+358 9 310 1641
Tilinro
FI0680001200062637

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6
Alv.nro
FI02012566

nuorelle lisää alueellista ja koulutuksellista tasa-arvoa, edistää nuorten kiinnittymistä työmarkkinoille ja ehkäisee syrjäytymistä.

Pääkaupunkiseudulla ja erityisesti Helsingissä on liian vähän ammatillisen koulutuksen koulutuspaikkoja nuorten ikäluokkaan ja tulevaan työvoimatarpeeseen suhteutettuna. Koulutustakuun toteutuminen edellyttää Helsingissä vähintään 1000 ammatillisen koulutuksen paikan lisäämistä.

Peruskoulun oppilaanohjauksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota niiden oppilaiden ohjaukseen, jotka eivät hae yhteishaussa toisen asteen opintoihin tai hakemisesta huolimatta eivät saa toisen asteen opiskelupaikkaa. Perusopetuksen opinto-ohjauksen jälkiohjausta tulisi vahvistaa. Jos jälkiohjauksella ei enää tavoiteta nuorta, on ohjausvastuu siirrettävä etsivälle nuorisotyölle. Kuntien toteuttamaa etsivää nuorisotyötä tulee edelleen tukea valtion erillisrahoituksella.

Kannatettavaa on toisen asteen opiskelijoiden opintotukeen liittyvien epäkohtien korjaaminen. Opintotukijärjestelmää tulisi kehittää niin, että se mahdollistaa myös toisen asteen opiskelijoiden itsenäisen asumisen ja opiskelun Helsingissä.

Strateginen tavoite 5

Lasten ja nuorten tasavertaista osallistumista kulttuuri- liikunta- ja vapaa-ajan toimintaan tuetaan

Kaupunginhallitus pitää jaksossa esitettyjä tavoitteita tärkeinä. Koulujen ja liikuntatoimen ja kulttuuritoimen yhteistyötä on syytä kehittää niin, että lapsille ja nuorille pystytään tarjoamaan kulttuuri- ja liikuntapalveluja niin, että palveluita tarjotaan monipuolisesti ja niin, että myös pienituloisten perheiden lapset pääsevät mukaan harrastustoimintaan. Koulutilojen käyttö näihin tarkoituksiin mahdollistaa osaltaan kustannusten säilymisen matalana. Helsingissä voikin saada koulutiloja maksutta harrastuskäyttöön iltapäivien aikana. Helsingissä on myös käynnistynyt Kulttuuria kouluihin -toiminta, joka vahvistaa taidekasvatuksen asemaa osana koulujen opetusta. Liikunnan rooli maahanmuuttajien kotouttamisessa on myös merkittävä.

Strateginen tavoite 6

Nuorten työllistymistä parannetaan ja työllisyyttä lisätään

Yhteiskuntatakuu ja sen osana toteutettava koulutustakuu ovat keskeisiä keinoja nuorten työllistymisen parantamiseen. On hyvä, että yhteiskuntatakuu koskee myös vastavalmistuneita alle 30-vuotiaita nuoria.

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
hallintokeskus@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki
<http://www.hel.fi/hallintokeskus>

Puhelin

+358 9 310 1641

Tilinro

FI0680001200062637

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6
Alv.nro
FI02012566

Yhteiskuntatakuun perusteella nuorille tulee tarjota heitä kiinnostavia ja motivoivia opiskelu-, työ-, harjoittelu-, kuntoutus- tai työpajapaikkoja. Nuorella tulee olla mahdollisuus vaikuttaa siihen, millainen paikka hänelle yhteiskuntatakuun perusteella osoitetaan. Samalla on todettava, että esimerkiksi työpajatoiminta ei ratkaise ammatillisen peruskoulutuksen aloituspaikkavajetta. Työpajatoiminta tulisikin kohdentaa vain niille nuorille, jotka tarvitsevat opiskelu- tai työpaikan lisäksi myös muuta tukea ja elämänhallinnan taitojen opettelua.

Työharjoitteluun liittyvä rajoitus korkeintaan kuuden kuukauden ajasta saman työnantajan palveluksessa jäykistää järjestelmää. Suurena työnantajana Helsingin kaupungilla olisi mahdollisuus tarjota eri alojen työharjoittelua aina työpajoista eri virastojen toimialoihin.

Kaupunginhallitus korostaa koulutustakuun toteuttamista osana yhteiskuntatakuuta. Nuorten on ensiarvoisen tärkeää suorittaa vähintään toisen asteen tutkinto, mikä takaa heille paremmat työllistymismahdollisuudet. Yhteiskuntatakuun toteuttamisessa on pyrittävä kehittämään yhden luukun periaatetta. Monihallintokuntainen yhteistyöverkosto tulee luoda niin kiinteäksi, että nuori saa tarvitsemansa palvelut yhden luukun periaatteella ja hänen asioitaan käsitellään kokonaisvaltaisesti. Nuorten työllistymistä tulisi edistää esimerkiksi harjoittelijapalkan maksamisella, jotta nuori pääsisi heti valmistuttuaan koulutustaan vastaavaan työhön kiinni. Erityistä huomiota tulee kiinnittää maahanmuuttajataustaisten nuorten työharjoittelupaikkojen luomiseen sekä työllistymiseen.

Strateginen tavoite 7

Nuorten asumista ja muuta itsenäistymistä tuetaan

Kaupunginhallitus pitää opiskelija- ja nuorisoasumisen investointiavustusten jatkamista tärkeänä. Samalla on huomattava, että ikäluokasta valtaosa löytää asuntonsa tavallisilta asuntomarkkinoilta. Valtion tulee tukea vuokra- ja asumisoikeusasuntojen rakentamista, jotta nuorten ikäluokkien asuntotilanne paranisi yleisen asuntomarkkinatilanteen kohenemisen myötä. Kaikkein heikommassa asemassa olevien lapsiperheiden tilannetta voitaisiin helpottaa asumistukijärjestelmää muuttamalla ja tuen tasoa korottamalla. Asumisneuvontajärjestelmä ja sen kehittäminen on tärkeä tuki niin lapsiperheiden kuin nuortenkin asumiselle.

Strateginen tavoite 8

Koulussa ja harrastuksissa lisätään yhteisöllisyyttä

Yhteisöllisyyden kehittäminen liittyy tiiviisti oppilaiden osallisuuden lisäämiseen. Kehittämishjelman toimenpide-esityksissä on nostettu

peruskoulujen yhteisöllisyyden kehittäminen hyvin esille. Vastaavaa huomiota tulisi kiinnittää toisen asteen koulutuksessa yhteisöllisyyden ja yhteisvastuullisuuden kehittämiseen. Lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa on jatkettava oppilaskunta-toiminnan kehittämistä ja nuorten osallistumismahdollisuuksien lisäämistä sekä kehitettävä oppilaitosten toimintakulttuuria ja rakenteita entistä yhteisöllisemmiksi. Kiusaamisen ehkäisemisen nostaminen yhdeksi osatavoitteeksi on tärkeä painotus.

Strateginen tavoite 9

Lasten ja nuorten terveyttä edistetään

Terveyden edistäminen ja terveyserojen kaventaminen tulee aloittaa jo pienistä lapsista varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen puolella, kuten luonnoksessa todetaan. Myös vanhempien saama on tuki on tärkeää. Erityistä huomiota on kiinnitettävä terveyserojen kaventamiseen lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden välillä.

Ammatillisissa oppilaitoksissa tulisi kehittää ratkaisuja opiskelijoiden mielenterveys- ja arkielämän ongelmiin, opintojen keskeyttämisen ennaltaehkäisyyn ja opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämiseen. Esimerkkeinä voidaan mainita Tsemppari – nuorten aikalisä -hanke ja Armi – arkiohjauksen malli –hanke, jotka ovat helsinkiläisiä matalan kynnyksen palveluja elämänhallinnan tukemiseen ja arjen taitojen hallintaan.

Kun nuorten terveyttä ja hyvinvointia edistetään, tulee heidän asioitaan käsitellä kokonaisvaltaisesti ja kehittää matalan kynnyksen palveluita. Etsivä nuorisotyö kohdistuu erityisesti niihin nuoriin, joilla on vaikeuksia oma-aloitteisesti saavuttaa tai sitoutua julkisen sektorin palveluihin.

Strateginen tavoite 10

Yhteistyötä ja osaamista lasten, nuorten ja perheiden asioissa parannetaan

Perheiden monipuolinen tukeminen lasten kasvatuksessa ja hyvinvoinnin lisäämisessä on erittäin tärkeää. Lapsiasioita käsittelevien neuvottelukuntien kokonaisuutta on hyvä selkeyttää. Toiminnan kehittäminen on hyvä liittää kuntien lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien kehittämiseen ja arviointiin.

Lasten ja nuorten parissa toimivien valmiutta toimia verkostoissa tulee parantaa, samoin kuin lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien verkostojen johtamista.

Esittelijä

Postiosoite
PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
hallintokeskus@hel.fi

Käyntiosoite
Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki
<http://www.hel.fi/hallintokeskus>

Puhelin
+358 9 310 1641
Tilinro
FI0680001200062637

Faksi
+358 9 655 783

Y-tunnus
0201256-6
Alv.nro
FI02012566

Nuorisolain mukaan valtioneuvosto hyväksyy joka neljäs vuosi nuorisopolitiikan kehittämis-ohjelman. Edellinen kehittämisohjelma kattoi vuodet 2007 - 2011. Ohjelmaa kutsutaan Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaksi.

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaan 2012 – 2015 on koottu ja täsmennetty Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelmaan kirjattuja lasten ja nuorten kannalta keskeisiä asioita. Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt kehittämisohjelman luonnoksesta lausuntoja noin 160 eri taholta. Lausunnon määräaika on 1.11.2011. Valtioneuvoston on tarkoitus hyväksyä kehittämisohjelma joulukuussa 2011.

Nuorisolain ja kehittämisohjelman tavoitteena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista vahvistamista sekä parantaa kasvu- ja elinoloja. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma tähtää siihen, että kaikille lapsille ja nuorille luodaan ikäryhmä huomioiden enemmän ja yhtäläisiä mahdollisuuksia sekä koulutuksen että työmarkkinoille sijoittumisen osalta. Lisäksi halutaan edistää lasten ja nuorten aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista osallisuutta.

Kehittämisohjelma on eri hallinnonalojen ja samalla eri ministeriöiden yhteinen asiakirja. Ministeriöillä on kehittämisohjelman toteutuksessa erilaisia rooleja resurssi-, informaatio- ja säädösohjauksen näkökulmista.

Ehdotettu lausunto perustuu nuorisolautakunnalta ja eri virastoilta saatuihin lausuntoihin ja kommentteihin.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Tuula Haatainen

Lisätiedot

Leena Mickwitz, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36054
leena.mickwitz(a)hel.fi

Liitteet

- 1 OKM:n lausuntopyyntö VN:n Lapsi- ja nuorisopoliittisesta kehittämisohjelmasta
- 2 VN:n Lapsi- ja nuorisopoliittinen kehittämisohjelma 2012-2015
- 3 Nuorisolautakunnan esitys 6.10.2011
- 4 Opetusviraston lausunto 14.10.2011
- 5 Terveyskeskuksen lausunto 13.10.2011
- 6 Sosiaaliviraston lausunto 11.2.2011
- 7 Henkilöstökeskuksen lausunto 13.10.2011
- 8 Talous- ja suunnittelukeskuksen lausunto Valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopoliittisesta kehittämisohjelmasta 2012-2015

31.10.2011

Sj/1

Otteet

Ote

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Otteen liitteet

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 24.10.2011 § 944

Pöydälle 24.10.2011

HEL 2011-004950 T 12 04 00

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Tuula Haatainen

Lisätiedot

Leena Mickwitz, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36054
leena.mickwitz(a)hel.fi

Opetustoimen johtaja 14.10.2011

HEL 2011-004950 T 12 04 00

Nuorisolain mukaan valtioneuvosto hyväksyy joka neljäs vuosi nuorisopolitiikan kehittämis-ohjelman. Edellinen kehittämisohjelma kattoi vuodet 2007 - 2011. Ohjelmaa kutsutaan Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaksi.

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaan 2012 – 2015 on koottu ja täsmennetty Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelmaan kirjattuja lasten ja nuorten kannalta keskeisiä asioita. Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt kehittämisohjelman luonnoksesta lausuntoja noin 160 eri taholta 17.10.2011 mennessä. Valtioneuvoston on tarkoitus hyväksyä kehittämisohjelma joulukuussa 2011.

Nuorisolain ja kehittämisohjelman tavoitteena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista vahvistamista sekä parantaa kasvu- ja elinoloja. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma tähtää siihen, että kaikille lapsille ja nuorille luodaan ikäryhmä huomioiden enemmän ja yhtäläisiä mahdollisuuksia sekä koulutuksen että työmarkkinoille sijoittumisen

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
hallintokeskus@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki
<http://www.hel.fi/hallintokeskus>

Puhelin

+358 9 310 1641

Tilinro

FI0680001200062637

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Alv.nro

FI02012566

osalta. Lisäksi halutaan edistää lasten ja nuorten aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista osallisuutta.

Kehittämishjelma on hallinnonalojen ja samalla eri ministeriöiden yhteinen asiakirja. Eri ministeriöillä on kehittämishjelman toteutuksessa erilaisia rooleja resurssi-, informaatio- ja säädösohjauksen näkökulmista. Helsingin kaupungin opetusvirasto antaa lausuntonsa luonnoksesta pääasiassa lasten ja nuorten opetuksen ja koulutuksen näkökulmasta.

Strategiset tavoitteet ja niiden toteuttaminen

Kehittämishjelmaluonnoksessa esitetyt kymmenen strategista tavoitetta lasten ja nuorten arjen hallinnan, osallisuuden ja yhdenvertaisuuden lisäämiseksi kattavat varsin laajasti ja monipuolisesti lasten ja nuorten elämän eri alueita ja kasvun mahdollisuuksia. Helsingin opetusvirasto pitää hyvänä, että luonnoksessa on esitetty myös toimenpiteitä strategisten tavoitteiden toteuttamiseksi ja nimetty joihinkin toimenpiteisiin vastuuministeriö. Strategisissa tavoitteissa on jonkin verran päällekkäisyyttä varsinkin alaotsikoiden sisällöissä. Tämän vuosi voisi harkita strategisten tavoitteiden tiivistämistä esim., kokoamalla tasa-arvon parantamisen yhteen tavoitteeseen sekä sukupuolisen tasa-arvon että yhdenvertaisen kohtelun näkökulmien osalta.

Tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan kuitenkin erityisen hyvää ja koordinoitua yhteistyötä eri ministeriöiden ja hallinnonalojen kesken, varsinkin kun toimenpiteet on tarkoitus rahoittaa normaalisti eri ministeriöiden/hallinnonalojen vuosibudjettien sisällä. Käytäntö on usein osoittanut eri hallinnonalojen yhteistyön vaikeuden, mistä syystä Helsingin opetusvirasto korostaa kehittämishjelman koordinoinnin ja toimenpiteiden toteuttamisen seurannan tärkeyttä. Osa tavoitteista sisältyy osin lausuntokierroksella olevaan koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan. Näiden kahden kehittämissuunnitelman toimenpiteitä kannattaisi vielä tarkistaa, jotta ne tukevat parhaalla mahdollisella tavalla molempien tavoitteiden toteutumista.

Strateginen tavoite 1

Lasten ja nuorten kasvua aktiiviksi ja yhteisvastuullisiksi kansalaisiksi tuetaan

Helsingin opetusvirasto pitää tärkeinä lasten ja nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien lisäämistä. Luonnoksessa olisi voinut vieläkin painokkaammin esittää toimenpiteitä nuorten ottamiseksi mukaan nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiseen jo suunnitteluvaiheessa ja myös päätöksentekoon valtion- ja kuntatasolla sekä myös kouluissa ja oppilaitoksissa. Nuorten

osallistumismahdollisuuksien on oltava todellisia siten, että nuoret pääsevät oikeasti vaikuttamaan heitä koskeviin asioihin. Samoin tavoitteita voisi sisällyttää opetuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan.

Demokratia-, globaali- ja ympäristökasvatuksen sisällyttäminen opetukseen ja oppilaitosten toimintaan on kannatettavaa. Tätä muokkaisin seuraavasti: Demokratia-, globaali- ja ympäristökasvatuksen sekä osallisuuden vahvempi painotus tulevassa opetussuunnitelmauudistuksessa on kannatettavaa.

Helsingin opetusvirasto toteaa, että tietoyhteiskuntaa koskevat toimenpide-esitykset ovat oikeansuuntaisia, mutta eivät riittävän täsmällisiä. Tietoyhteiskuntataidot tulee taata jokaiselle perusopetuksen päättävälle nuorelle. Näitä taitoja vahvistetaan toisen asteen koulutuksessa ja täydennetään jatko-opintoja ja työelämän vaatimuksia edellyttämällä tavoilla. Lisäksi opettajien koulutukseen tulee sisällyttää mediakasvatusta sekä opetusteknologiaa.

Strateginen tavoite 2

Yhdenvertaisuutta tuetaan

Kehittämishjelman luonnoksessa on varsin vähän kiinnitetty huomiota maahanmuuttajanuoriin ja heidän asemaansa. Helsingissä, jossa on eniten maahanmuuttajia koko Suomessa, maahanmuuttajanuoret ovat usein väliinputoajia ja vaarassa syrjäytyä. Maahanmuuttajanuorten pääsy toisen asteen koulutukseen on vähäisempää kuin suomalaisnuorten. Helsingissä ammatillisen koulutuksen koulutuspaikkojen riittämättömyys vähentää vielä enemmän maahanmuuttajanuorten mahdollisuuksia päästä koulutukseen perusopetuksen jälkeen. Erityisenä väliinputoajaryhmänä ovat myöhään Suomeen tulleet 15 – 17 –vuotiaat maahanmuuttajataustaiset nuoret.

Maahanmuuttajien koulutukseen ja työmarkkinoille pääsy edellyttää erityisesti suomi toisena kielenä koulutuksen lisäämistä. Käytäntö on osoittanut, että rahoituksen jakautuminen kahden ministeriön kesken on este pitkäjänteiselle maahanmuuttajakoulutuksen kehittämis-työlle ja myös tehokkaalle kielikoulutuksen järjestämiselle. Suomi toisena kielenä koulutuksen hajaantuminen aikuislukioihin, ammatilliselle toiselle asteelle ja vapaaseen sivistystyöhön on ongelmallista maahanmuuttajien näkökulmasta. Kirjavalla rahoitusjärjestelmällä ja eri lähtökohdista lähtevillä koulutusmuodoilla ei päästä sellaiseen yhtenäiseen suomi toisena kielenä opintojen polkuun, joka varmistaa maahanmuuttajien suomen kielen taidon kehittymisen täydellisestä suomen kielen osaamattomuudesta sellaiseen kielitaitoon, jolla voi

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
hallintokeskus@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki
<http://www.hel.fi/hallintokeskus>

Puhelin

+358 9 310 1641

Tilinro

FI0680001200062637

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Alv.nro

FI02012566

opiskella ammattiin. Nykyisellä järjestelmällä pidennetään turhaan maahanmuuttajien sijoittumista ammatilliseen koulutukseen ja sieltä työelämään. Perusopetusikäisten oppilaiden suomen kielen oppimista tulisi vahvistaa eri hallintokuntien yhteistoimin lisäämällä esimerkiksi sellaista vapaa- ja loma-ajan toimintaa, jossa suomen kielen kehittyminen olisi keskeisessä fokuksessa.

Maahanmuuttajataustaisten nuorten pääsyä toisen asteen koulutukseen tulee parantaa sekä lukioon että ammatilliseen koulutukseen valmistavilla koulutuksilla.

Rasismin, syrjinnän ja suvaitsemattomuuden torjumiseksi näitä teemoja tulee käsitellä eri oppiaineissa. Eri viranomaisten yhteistyö maahanmuuttajien tukijärjestöjen kanssa on olennaista suvaitsevaisuuden lisäämiseksi.

Vanhemmuuden tukea on perusteltua kehittää luonnoksessa esitettyjen toimenpiteiden lisäksi perheellisille toisen asteen (aikuis)opiskelijoille. Ammatillisen koulutuksen perheellisille opiskelijoille pitäisi pystyä elämäntilanteesta riippuen räätälöimään yksilölliset/joustavat tavat suorittaa ammatillinen tutkinto.

Strateginen tavoite 4

Koulutuksellista tasa-arvoa parannetaan

Helsingin opetusviraston mielestä tärkeimpiä toimenpiteitä koulutuksellisen tasa-arvon parantamiseksi on koulutustakuun toteuttaminen. Toisen asteen koulutuspaikan takaaminen jokaiselle perusopetuksen päättävälle nuorelle lisää alueellista ja koulutuksellista tasa-arvoa, edistää nuorten kiinnittymistä työmarkkinoille ja ehkäisee syrjäytymistä. Pääkaupunkiseudulla ja erityisesti Helsingissä on liian vähän ammatillisen koulutuksen koulutuspaikkoja nuorten ikäluokkaan ja tulevaan työvoimatarpeeseen suhteutettuna. Koulutustakuun toteutuminen edellyttää Helsingissä vähintään 1000 ammatillisen koulutuksen paikan lisäämistä.

Peruskoulun oppilaanohjauksen kehittäminen on hyvä lähtökohta perusopetuksen päättävien nuorten ohjauksen parantamiseen. Kehittämistyössä on kiinnitettävä huomiota niiden oppilaiden ohjaukseen, jotka eivät hae yhteishaussa toisen asteen opintoihin tai hakemisesta huolimatta eivät saa toisen asteen opiskelupaikkaa. Perusopetuksen opinto-ohjauksen jälkiohjausta tulisi vahvistaa. Jos jälkiohjauksella ei enää tavoiteta nuorta, on ohjausvastuu siirrettävä etsivälle nuorisotyölle, jotta nuorella on mahdollisuus saada tukea ja ohjausta koulutukseen tai muihin palveluihin hakeutumisessa. Kuntien

toteuttamaa etsivää nuorisotyötä tulee edelleen tukea valtion erillisrahoituksella.

Toisen asteen koulutuksessa opiskelijaa on tuettava hänen urasuunnittelussaan. Tämä edellyttää koko koulu ohjaa -periaatetta sekä riittäviä resursseja ohjaukseen sekä sähköisten palveluiden toimivuutta esimerkiksi sähköisen portfolion käyttöä.

Kannatettavaa on toisen asteen opiskelijoiden opintotukeen liittyvien epäkohtien korjaaminen. Opintotukijärjestelmää tulisi kehittää niin, että se mahdollistaa myös toisen asteen opiskelijoiden itsenäisen asumisen ja opiskelun Helsingissä.

Strateginen tavoite 6

Nuorten työllistymistä parannetaan ja työllisyyttä lisätään

Yhteiskuntatakuu ja sen osana toteutettava koulutustakuu ovat keskeisiä keinoja nuorten työllistymisen parantamiseen. On hyvä, että yhteiskuntatakuu koskee myös vastavalmistuneita alle 30-vuotiaita nuoria.

Yhteiskuntatakuun perusteella nuorille tulee tarjota heitä kiinnostavia ja motivoivia opiskelu-, työ-, harjoittelu-, kuntoutus- tai työpajapaikkoja. Nuorella tulee olla mahdollisuus vaikuttaa siihen, millainen paikka hänelle yhteiskuntatakuun perusteella osoitetaan.

Helsingin opetusvirasto toteaa, että yhteiskuntatakuuta voitaisiin toteuttaa joustavammin Helsingin kaupungilla, jos työharjoitteluun liittyvää kuuden kuukauden säännöstä saman työnantajan alaisuudessa tarkasteltaisiin esimerkiksi työnantajan koon mukaan. Tällöin Helsingin kaupungilla olisi suurena työnantajana mahdollisuus tarjota eri alojen työharjoittelua aina työpajoista eri virastojen toimialoihin.

Joustavat oppimis- ja työllistymispolut toteutuvat tunnistamalla ja tunnustamalla vaihtoehtoiset oppimisympäristöt ja niissä tapahtuva oppiminen. Työelämässä ja työpajoilla tehtyjä suorituksia pitää arvioida osana ammatillisia tutkintoja ja tätä kautta hyväksyä osaksi ammatillisia opintoja.

Helsingin opetusvirasto korostaa koulutustakuun toteuttamista osana yhteiskuntatakuuta. Nuorten on ensiarvoisen tärkeää suorittaa vähintään toisen asteen tutkinto, mikä takaa heille paremmat työllistymismahdollisuudet. Yhteiskuntatakuun toteuttamisessa on pyrittävä kehittämään ”yhden luukun periaatetta”. Monihallintokuntainen yhteistyöverkosto tulee luoda niin kiinteäksi, että nuori saa tarvitsemansa palvelut ”yhden luukun periaatteella” ja hänen asioitaan

---

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
hallintokeskus@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki
<http://www.hel.fi/hallintokeskus>

Puhelin

+358 9 310 1641

Tilinro

FI0680001200062637

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Alv.nro

FI02012566

käsitellään kokonaisvaltaisesti. Nuorten työllistymistä tulisi edistää esimerkiksi harjoittelijapalkan maksamisella, jotta nuori pääsisi heti valmistuttuaan koulutustaan vastaavaan työhön kiinni. Erityistä huomiota tulee kiinnittää maahanmuuttajataustaisten nuorten työharjoittelupaikkojen luomiseen sekä työllistymiseen.

Strateginen tavoite 8

Koulussa ja harrastuksissa lisätään yhteisöllisyyttä

Helsingin opetusvirasto pitää tärkeänä yhteisöllisyyden kehittämistä kouluissa ja oppilaitoksissa. Yhteisöllisyyden kehittämiseen liittyy tiiviisti oppilaiden osallisuuden lisääminen. Siksi olisi hyvä tuoda tavoite 1 toimenpiteiden vaikuttavuus yhteisöllisyyden lisääjänä esille tässä kohdassa. Kehittämishjelman toimenpide-esityksissä on nostettu peruskoulujen yhteisöllisyyden kehittäminen esimerkiksi oppilaskuntatoiminnan kautta hyvin esille, mutta vähemmälle huomiolle on jäänyt yhteisöllisyyden parantaminen toisen asteen koulutuksessa ja nuorten keskuudessa.

Toisen asteen koulutuksessa yhteisöllisyyden ja yhteisvastuullisuuden kehittäminen on erityisen tärkeää ajatellen esimerkiksi viimeaikaisia Suomessa ja ulkomailla tapahtuneita ampumisvälikohtauksia. Lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa on jatkettava oppilaskunta-toiminnan kehittämistä ja nuorten osallistumismahdollisuuksien lisäämistä sekä kehitettävä oppilaitosten toimintakulttuuria ja rakenteita entistä yhteisöllisemmiksi.

Strateginen tavoite 9

Lasten ja nuorten terveyttä edistetään

Terveyden edistäminen ja terveyserojen kaventaminen tulee aloittaa jo pienistä lapsista varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen puolella, kuten luonnoksessa todetaan. Terveyden edistämässä ei pidä kuitenkaan jättää vähemmälle huomiolle terveyserojen kaventamista lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden keskuudessa. Ammattiin opiskelevat tupakoivat ja käyttävät päihteitä enemmän ja heillä on epäterveellisemmät elintavat kuin lukiolaisilla. Kehittämishjelmassa voisi olla enemmän toimenpiteitä kohdennettuna erityisesti ammattiin opiskeleville. Terveellisten elintapojen ja liikunnan omaksuminen jo opintojen aikana loisi pohjaa hyvälle jaksamiselle ja terveydelle myös työelämässä.

Nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen edellyttää moniammatillisen opiskelijahuoltotyön parantamista. Ammatillisissa oppilaitoksissa tulisi kehittää erityisesti ratkaisuja opiskelijoiden mielenterveys- ja arkielämän ongelmiin, opintojen keskeyttämisen

ennaltaehkäisyyn ja opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämiseen. Helsingissä on esimerkiksi Tsemppari – nuorten aikalisä -hankkeella sekä Armi – arkiohjauksen malli –hankkeella monihallintokuntaisena yhteistyönä kehitetty matalan kynnyksen palveluja mielenterveyden ongelmiin ja arjen taitojen hallintaan tavoitteena vähentää opintojen keskeyttämistä.

Sähköisiä palveluita tulisi kehittää edelleen monihallintokuntaisena ja alueellisena yhteis-työnä, koska verkko on yksi keskeinen nuorten yhteydenpidon ja tiedon saannin väline. Helsingissä Toisen asteen yhteys - psykologien ja kuraattorien verkkopalvelussa hyödynnetään jaetun asiantuntijuuden mallia ja monihallintokuntaista yhteistyötä. Palvelun avulla pyritään kehittämään verkkotyön malleja osaksi toisen asteen psykologi- ja kuraattoripalvelun ja Helsingin kaupungin oppilaitosten ja eri hallintokuntien toiminnan rakenteita. Uuden-maan nuorten ohjaus UNO -hanke on tuottanut verkkoon opiskelijaksi.net - sivuston, jonka kautta opiskelijat voivat lähettää opintoihin liittyviä kysymyksiä tai varata henkilökohtaisen ohjauksajan.

Tavoitteena nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä tulee olla nuorten asioiden käsitteleminen kokonaisvaltaisesti ja matalan kynnyksen palveluiden kehittäminen. Etsivällä nuorisotyöllä on keskeinen rooli, jotta nuoret löytävät eri hallintokuntien ohjaus- ja palvelutarjonnan. Palvelu kohdistuu erityisesti niihin nuoriin, joilla on vaikeuksia oma-aloitteisesti saavuttaa tai sitoutua julkisen sektorin palveluihin.

Strateginen tavoite 10

Yhteistyötä ja osaamista lasten, nuorten ja perheiden asioissa parannetaan

Perheiden monipuolinen tukeminen lasten kasvatuksessa ja hyvinvoinnin lisäämisessä on erittäin tärkeää. Lapsiasioita käsittelevien neuvottelukuntien kokonaisuutta on hyvä selkeyttää. Toiminnan kehittäminen on hyvä liittää kuntien lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien kehittämiseen ja arviointiin.

Lasten ja nuorten parissa toimivien osaamisen lisäämisessä tulisi parantaa verkostoissa toimimisen valmiuksia sekä verkostojen johtamista lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämässä.

Lisätiedot

Pohjolainen Liisa, linjanjohtaja, puhelin: 310 86850
liisa.pohjolainen(a)hel.fi

Nuorisolautakunta 06.10.2011 § 78

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
hallintokeskus@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki
<http://www.hel.fi/hallintokeskus>

Puhelin

+358 9 310 1641

Tilinro

FI0680001200062637

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Alv.nro

FI02012566

HEL 2011-004950 T 12 04 00

Päätös

Nuorisolautakunta päätti antaa asiasta nuorisoasiainkeskuksen esityksen mukaisen lausunnon:

Nuorisolain mukaan valtioneuvosto hyväksyy joka neljäs vuosi nuorisopolitiikan kehittämisohjelman. Kehittämisohjelma, josta nyt pyydetään lausuntoa, on järjestyksessään toinen. Edellisen ohjelman arviossa kiinnitettiin huomiota sen kaikenkattavuuteen, fokuksen puutteeseen ja monin paikoin liialliseen yksityiskohtaisuuteen. Uusi ohjelma on selkeästi rajatumpi, siinä on strategisia painopisteitä, mutta esitykset niiden toteuttamiseksi jäävät pääosin melko yleiselle tasolle. Toimenpiteiden toteuttaminen kuntatasolla ja niiden rahoitus jäävät pääosin epäselväksi.

Yhteiskuntatakuu on tärkeä tavoite, mutta ei huomioi riittävästi pääkaupunkiseudun tarpeita

Vuosien 2012-2015 kehittämisohjelman kärkenä on Hallitusohjelman esiin nostama nuorten yhteiskuntatakuu. Valtion budjettisuunnitelmissa tähän asiaan on myös tehty merkittäviä resurssien siirtoja. Nuorten opiskeluun ja työelämään siirtymisen helpottamista voidaan myös tietopohjaisesti hyvin perustella. Myös Helsingissä peruskoulun jälkeen ilman jatkokoulutuspaikkaa tai työtä jäävien osuus on varsin suuri ja viime vuosina selkeästi kasvanut. Koulutus- ja työelämään siirtymisen vaikeus näkyy muutamien vuosien viiveellä syrjäytysriskien kasvamisella, johon kytkeytyy opiskelu- tai työpaikan puutteen lisäksi terveydellisiä ongelmia, päihteiden käyttöä, psyykkisiä ja sosiaalisia ongelmia sekä köyhyyttä.

Vaikka kohtuuttoman suuri määrällinen ja suhteellinen osuus koko valtakunnan peruskoulun jälkeen ilman jatkokoulutuspaikkaa jääneistä onkin Helsingissä, kehittämisohjelma ei tätä huomioi: II asteen ammatillisen koulutuksen aloituspaikkoja on Helsingissä liian vähän eikä ohjelma huomioi maahanmuuttajataustaisten nuorten poikkeavan suurta osuutta pudokkaista. Riittävän konkreettista ei ole se, että ohjelman toimenpiteenä todetaan, että ”Erityisesti ammatillisen toisen asteen koulutuksen osalta on jo nyt eroja alueellisessa kattavuudessa” (s.12).

Nuorten vaikuttamistapojen kehittäminen on ajankohtainen tavoite

Kehittämisohjelman ensimmäiseksi strategiseksi tavoitteeksi on nostettu ”Lasten ja nuorten kasvu aktiivisiksi ja yhteisvastuullisiksi kansalaisiksi”. Kansalaisten ja varsinkin nuorten kansalaisten rakoileva luottamus demokratiaan ja politiikkaan sekä puutteelliset taidot ja

motivaatio toimia itse aktiivisena kansalaisena ovat julkisen sektorin keskeisiä haasteita. Valtioneuvoston kehittämisohjelma edellyttää oikeansuuntaisesti, että ”kehitetään lasten ja nuorten kuulemista sekä heidän osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiaan parantavia toimintamuotoja.” Suomalaisissa kunnissa nuorisovaltuustot ovat vakiintuneet nuorten vaikuttamisjärjestelmiksi. Niihin liittyy kuitenkin niin paljon ongelmia, joita erityisesti kansainvälinen alan tutkimus on lisääntyvästi nostanut esiin, että uudenlaisten nuorten vaikuttamistapojen kehittäminen on, kuten kehittämisohjelma toteaa, varsin perusteltua. Eräs tällainen on Helsingin kaupunginhallituksen kesäkuussa 2011 hyväksymä nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruuti. Se pyrkii innostamaan mahdollisimman monia nuoria vaikuttamaan itseään koskeviin asioihin sellaisilla tavoilla, jotka he kokevat itselleen luonteviksi. Samalla lisätään nuorten ja nuorten ryhmien dialogia aikuisten, kaupungin päätöksentekijöiden ja virkamiesten kanssa.

Kehittämissuunnitelmassa painottuu ongelmaperusteinen kohdennettu puuttuminen ja sen välineistö. On sinänsä tärkeää, että kiinnitetään huomiota erilaisiin kieli-, sukupuoli-, seksuaali-, kulttuuri-, uskonto-, liikunta- ja muihin vähemmistöihin, rasismiin, viharikoksiin, kunniaväkivaltaan, työttömyyteen, syrjäytymiseen, koulupudokkuuteen, kiusaamiseen, maksuhäiriöihin, päihteiden käyttöön ja muihin moninaisiin terveysongelmiin, mutta haittavaikutuksena on, että tällöin toimenpiteiden huomio kääntyy pois yleisistä ennaltaehkäisevistä peruspalveluista. Samalla ns. huolipuheen yleistymisen myötä lisääntyy nuorten näkeminen ongelmana eikä niinkään mahdollisuutena. Esimerkiksi Helsingin kaupunginvaltuuston omaan valtuustokauden strategiaan sisältyvä Lasten ja nuorten hyvinvointiohjelma (Lasu 2009 – 2012) rakentuu universaalien lasten, nuorten ja perheiden peruspalvelujen varaan, joita täydennetään varhaisella puuttumisella ja viime kädessä korjaavilla toimilla.

Ilman erillisrahoitusta ohjelman toteuttaminen on epärealistista

Kehittämisohjelman toimenpideohjelma jää varsin yleiselle tasolle. Ongelmallista on erityisesti se, että monia hyviä toimenpiteitä esitetään tuettavaksi, vahvistettavaksi ja lisättäväksi, mutta ei määritellä miten nämä toimenpiteet rahoitetaan. Nuorisotakuun toteuttamiseen hallitus on alustavassa budjettisuunnitelmassaan varannut omat merkittävät lisämäärärahasensa, mutta muilta osin ohjelman toteuttamiseen ei erityisiä määrärahoja ole: ”toimenpiteet rahoitetaan...ministeriöiden/hallinnonalojen vuosibudjettien sisällä” (s. 46). Opetus- ja kulttuuriministeriön nuorisoyksiköllä ”voi olla myös erillistä rahoitusta, mutta sen määrä jäänee suhteellisen vaatimattomaksi.” (s. 46). Mikäli ohjelman toimenpiteitä lähdetäisiin toteuttamaan kunnissa, sen rahoitus täytyisi löytyä muualta kunnan

budjetista tai sitten saada nykyistä toimintaa karsimalla. Helsingin kaupungin budjetti on ollut jo monia vuosia varsin tiukka ja muun muassa nuorisotoimessa on jouduttu tekemään jatkuvia säästöjä. Tällaisissa talousolosuhteissa ei voida pitää realistisena, että Valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopoliittisen kehittämisohjelman edellyttämiä toimenpiteitä – yhteiskuntatakuuta ehkä osin lukuun ottamatta – voitaisiin lähteä toteuttamaan Helsingin kaupungissa ilman erillisrahoitusta.

Kehittämisohjelmalta puuttuu näkemyksellisyys ja innovatiivisuus

Kehittämisohjelma ulottuu varsin pitkälle, vuosikymmen puoleen väliin saakka. Tässä mielessä siltä olisi odottanut rohkeampia avauksia tulevaisuudesta ja vahvempaa kehittämisotetta. Nykyisen ohjelman strategiat ovat kuitenkin varsin vahvasti menneessä ja nykyisyydessä kiinni, eikä se auta näkemään minkälainen lasten ja nuorten Suomi vuonna 2015 pitäisi Valtioneuvoston mielestä olla. Ohjelma ei myöskään juurikaan innosta lasten ja nuorten kanssa toimijoita pohtimaan ja kehittämään nykyistä palveluajatteluaan tai toimintatapojaan ja –menetelmiään.

Esittelijä

osastopäällikkö
Leena Ruotsalainen

Lisätiedot

Leena Ruotsalainen, osastopäällikkö, puhelin: 310 89120
leena.ruotsalainen(a)hel.fi
Siurala Lauri, nuorisotoimenjohtaja, puhelin: 310 89045
lasse.siurala(a)hel.fi